

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

XXVII. De Congregatione Aquarum, Fontium, & Viarum; Et de plerisque aliis, quæ regimen temporale Status Ecclesiastici concernunt, nempe Confinium, & Annonæ &c. & similibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

RELATIO ROM. CURIÆ FORENSIS

lum, & Prælatorum, aliorumque peritorum viro-
rum, Congregationem instituit, quæ Levaminum,
appellata est; Verum siue ob pontificatus brevitatem;
Sive quia naturaliter est impossibile validum
ac robustum reddere illud corpus quod jam exanguis,
& amaciatum sit cum eisdem antiquis viribus
propriis, absque nova illarum refectione, quinimo
cum novis evacuationibus, vel emissionibus;
Idcirco nullus hucusque effectus visus est, cum impossibile
sit curare morbum contractum, nisi cesset
causa productiva eiusdem; Idque pendet à Dei
misericordia, restituendo scilicet pacem & tranquillitatem,
à qua pendet Communitatum restauratio.

Super huius autem Clementinæ Constitutionis,
ac huius Congregationis praxi, commentaria ad id
proficua, aliasque instructiones edidit quidam
modernus Urbevetanus, qui dictum munus unius ex
Agentibus generalibus Communitatum aliquo
notabili tempore exercuit. *Cobell. ad Bull. boni regimin.*

DISCURSVS XXVII.

De Congregationibus Aquarum,
Fontium, & Viarum; Et de plerisque
que aliis, quæ regimen temporale
Status Ecclesiastici concernunt,
nempe Confinium, & Annonæ, &c.
& similibus.

S V M M A R I V M.

- 1 De pluribus Congregationibus, quarum aliqua non sunt in usu.
- 2 De illis Annonæ, & grasciæ.
- 3 De impressione cameræli.
- 4 De Congregatione Viarum, & Pontium.
- 5 De Congregatione aquarum, earumque materia.
- 6 De quibus non referat inspicere in ista relatione, & de illius sine.
- 7 De Congregatione Confinium.
- 8 De altera reformationis Tribunalium.

1 **Q**UAM plures alias Congregationes, pro regimine principatus temporalis, in eadem Constitutione, eius *Const. 74.* Sixtus V. creavit, quarum aliqua non sunt in usu, & aliqua si sunt, attamen adeo raro fiunt, ut penè pro non extantibus videantur; Nempe classis maritimæ, seu triremium, dum istarum curam habent in Curia Thesaurarius generalis, & quidam alii ministri Cameræli; prout pariter non extat Congregatio studiorum vel sapientiæ, cuius administrationem, & curam habet Collegium Advocatorum consistorialis, de quo agitur infra, agendo de Advocatis, & Procuratoribus, aliisque Curialibus; Congregatio verò Annonæ, quamvis extet, adhuc tamen quodammodo, pro non extanti, in Curia haberi videtur, præsertim quoad forensiam, dum ea est sub regimine Præsæti, ut infra in eius particulari Rubrica adverteitur, *infra in eo discursu, in quo agitur de variis Præsædibus;* ubi insinuantur forenses quæstiones,

quæstiones, quæ coram eo super annonaria materia contingere solent; Idemque respectu Grasciæ Urbis, quæ regitur etiam per Præsædem, de quo pariter habetur in dicta Rubrica; *ibidem.* Unde propterea non nisi penuria temporibus audiri solet huius Congregationis nomen vel convocatio pro æconomicis potius, quam pro forensibus.

Prout etiam in usu non est Congregatio typi, seu impressionis cameræli, dum ad unum ex appellatibus camerælibus, ea redacta est, pro lucro, quod resultat à jure privativo imprimendi Constitutiones Apostolicas ac bannimenta, aliasque publicas provisiones, nec non Rotæ decisiones, & informationes, quæ pro causarum defensione dandæ sunt in Tribunalibus; unde propterea, cum res redacta sit ad mercimonium, seu appaltum, penè corrupta est antiqua Vaticana, adeo ut celebris impressio.

Item aliqua major eorum, ad quos pertinet, applicatio ex zelo desideranda videtur circa impressionem Bullarum, ut scilicet bene distinguerentur illæ Constitutiones, quæ respiciunt Principatum ecclesiasticum, seu regimen Ecclesiæ universalis, ab illis, quæ respiciunt Principatum temporalem, segregando eas, quæ non sint in usu, vel moderatæ; Ac etiam nõ permittendo impressionem aliquorum privilegiorum particularium, vel confirmationum aliquarum Constitutionum Religionum, cum similibus rebus, quæ isti operi nimium incongrue sunt.

Congregatio verò viarum, & pontium, quamvis vigeat, nimium tamen raro sit, adeo ut penè nota in Curia videatur, cum se non ingerat in Urbe, & districtu, sed pro reliquo statu; Unde propterea forenses controversiæ audiri solent in Tribunali Edilium seu Magistrorum viarum, & coram earumdem viarum Præsæde, qui jurisdictionem habet, & cognitionem huiusmodi causarum per universum statum extra districtum in prima instantia; In Urbe verò, & districtu in secunda & in gradu appellationis à præfatis Edilibus; alia verò instantia pertinet ad Tribunal Cameræ, ut in dictorum Edilium, & Præsædis particulari rubrica inferius habetur, ibique enunciatur forenses controversiæ, quæ in ista materia cadere solent. *Infra in d. disc. in quo agitur de Præsædibus.*

Aquarum verò Congregatio, ex aliquibus Cardinalibus, & Prælatis, cum mixtura aliquorum peritorum, constituta est; illaque vigeat quidem, sed raro habetur, eamque adesse in Curia causant solum continuæ controversiæ inter Bononicenses, & Ferrarienses, super diversione aquarum cuiusdam parvi fluvii seu torrentis, qui Rhenus dicitur, & qui ratione situs uni vel alteri territorio hyemali tempore, cum eius inundationibus præjudicia causare solet; Idque præsertim magis forte confoveret videtur illam amulationem inter has duas Civitates, quæ penè generalis, & connaturalis est ubique, & præsertim in Italia, inter respectivè magnas vel medias, aut parvas civitates adiacentes; Seclusa enim ista controversiarum occasione, quamvis in aliis partibus status ecclesiastici, & præsertim in ea, quæ Clanarum dicitur, à quibus inundationes Tyberis Urbis, & agro Romano, adeo præjudicialiter resultare solent, eadem controversiæ oriuntur; Attamen istud politicum seu prudentiale potius, quam forense negotium videtur; Forenses autem controversiæ, quæ inter privatos contingunt, super usu, vel diversione aquarum, tractantur coram Judicibus vel

in Tribunalibus ordinariis more aliarum privatarum forensium quaestionum, ut in materia servitutum advertitur, ubi de quampluribus causis concernentibus hanc materiam aquarum, *tit. de servitut. disc. 5. 2. cum seqq.*

Idemque dici potest de aliquibus aliis Congregationibus extraordinariis, vel ordinariis ignotis, quae habeantur pro eodem regimine temporalis; unde propterea parum imò nihil refert, eas diligenter inquirere vel referre; praesertim quia huius relationis finis vel effectus est, instruere forenses, quibus in Romana Curia contingat, causas peragere, ut sciat earum proprias ac meliores vias, & ne à malis iudicibus, vel negotiorum gestatoribus decipiantur; Ideoque dictas Congregationes, illaque Tribunalia refert examinare, in quibus negotia forensia, vel respectivè gratiosa agantur.

Adest quoque quaedam alia Congregatio, quae Confinium dicitur, constituta ex uno Cardinali, & ex Thesaurario generali, & Advocato, & Commissario Camerae, cum mixtura aliquorum Praetorum, pro Papae arbitrio, pro decidendis illis controversiis, quae inter Communitates, vel Barones oriri solent super confinibus territoriorum; Nimirum autem rarò teneri solet, adeo ut penè ignota pariter videatur; Ea tamen speciem judicialis, & contentiosi Tribunalis habere videtur, disputando formiter cum Advocatis, & Procuratoribus in contradictorio, & cum compilatione processus, super probationibus hinc inde in illis controversiis, (licet rarò) super ista confinium materia cadunt, ut quandoque practiciavi.

Adest etiam quaedam Congregatio super reformatione Tribunalium, & omni aeo Pontifices facere consueverunt; Ac praesertim, ultra antiquiores Constitutiones Alexandri VI. & aliorum habemus recentiores Pii IV. & Pauli V. cum quibus Tribunalia reguntur; Sed quamvis plurium annorum spatio de hac reformatione actum sit, & agatur, nihil tamen huc usque conclusum est.

DISCURSVS XXVIII.

De Congregationibus Baronum, & Montium, ac etiam Computorum.

SUMMARIUM.

- 1 Congregationes Montium, & Baronum sunt diversa, sed tractantur unita.
- 2 Ex quibus constituuntur.
- 3 An Auditor Thesaurarii habeat votum.
- 4 De Congregatione Baronum, & quale sit eius munus, & de quibus cognoscatur, & ubi tractetur de eius materia.
- 5 De Congregatione Montium, & de quibus cognoscatur, & ubi tractetur de eius materia.
- 6 De eisdem disputationibus Congregationis Baronum.
- 7 Qua die teneantur.
- 8 De Congregatione computorum.
- 9 Ad quem ab istis Congregationibus appellatur.

Congregatio Baronum, & Montium; Quamvis omninò diversa sint, diverso tempore instituta, diversaque agant negotia; Attamen adinstar cardinalitiarum Congregationum, Episcoporum, & Regularium, pro unica vulgò haberi videntur, eo quia ex eisdem personis constitutae sunt, eademque die, ac in eodem loco habentur, atque utriusque materiae negotia audiuntur, & decidentur.

Constituuntur etenim ex Thesaurario generali, qui est utriusque caput, seu Praefectus, & in cuius domo fiunt, nec non ex aliquo numero vario (pro Papae arbitrio) Clericorum Camerae, & ex Audite Thesaurarii, de quo sub Iudice lis est, an habeat votum decisivum vel consultivum tantum; Curialibus peritis in diversas abeuntibus sententias, super retracti temporis praxi, Recens autem & actualis praesente potius videtur, ut habeat quoque votum decisivum, quod cum aliis numerandum sit, pro resolutione capienda.

Cum autem de Congregatione Baronum, erecta pro exequutione, & observantia Constitutionis Clementis VIII. contra Barones, ut ad propria vel eorum majorum debita dissolvenda cogantur, fideicommissis, & investituris, aliisque iuribus propriis non obstantibus, & quae Constitutio, vulgò Bulla Baronum appellatur, particulariter ac plenè actum sit sub materia feudali; Idcirco ibi de eius Instituto, & praxi, ac de quaestionibus cadentibus super eiusdem Bullae interpretatione, facile est videre, ne adeo longa superflua repetitio fiat eorum, quae jam dicta sunt, ac promptè in dicta sede habentur. *sub tit. de feud. disc. 73. & seqq.*

Quo verò ad alteram Congregationem Montium, pro ipsorum reductione, ac natura, & privilegiis pro libertate seu commercio, pariter actum habetur in sede Regalium, quoniam cum sint iura cum Principe, inter Regalia merito recensentur; *tit. de Regal. disc. 23. & seqq.* Verum quia eorum rector seu curator est Thesaurarius generalis, sine cuius licentia, in judiciali vel conventionali commercio, ac distractione vel translatione de persona ad personam non sunt; Idcirco super eorum translatione vel pertinentia, aut super creditorum concursu, & pralatione, sive super vinculorum deletionem, vel respectivè appositionem, frequentes in Curia audiuntur forenses controversiae, quae in forma judiciali, per ipsum Thesaurarium, vel eius Auditorem, examinantur, ac decidentur; Verum aliquando, ubi agatur de casibus valde dubiis seu exemplaribus, ipse Thesaurarius exquirere solet votum Congregationis, in qua proinde cum Advocatis & Procuratoribus puncti in quaestione cadentes, disputantur in forma contentiosi Tribunalis; Atque in istis Congregationibus habetur idem usus contradictoriorum, qui habetur in Tribunali Auditoris Camerae, & in quibusdam aliis inferioribus Tribunalibus, vel coram Iudicibus particularibus, seu Commissariis, non autem in Sacris Congregationibus, vel in primariis collegiatis Tribunalibus, utriusque Signaturae ac Rotae & Camerae.

Frequentiores autem disputationes cadunt super negotiis pertinentibus ad dictam Bullam Baronum; Tam occasione plurium quaestionum, quae contingunt super eius interpretatione, ut supra; Quam etiam super avocationibus pecuniarum, quae creditoribus primò venientibus, ex pretio castrorum, & honorum Baronum ab eadem Congregatio.